

PORTFELL

Juku-Kalle Raid

Ajalehe KesKus peatoimetaja

Nõuandeid algajale balletivaatajale

Seda lugu ei tohi lugeda ükski tantsukunstiga seotud inimene, niipalju ma ütlen. Või kui loeb, pole mõtet hakata vastama, kuidas asjad tegelikult käivad. Sellest pole kašu. Tahan nimelt kirjeldada, kuidas ma Estoniasse sattusin, ja üleüldse meenutada, mis meenub seoses terminiga “ballet”.

Mind on mitut puhku balletiga piinatud, aga uudishimu on jäänud. Kõigepealt, umbes kümme aastat tagasi, vaatasin nelja etendust Moskva balletiteatris. Miks – ei mäleta. Kes viis – ei mäleta. Rääkimata siis sellest, et mäletaks, mida näidati. – Ei mäleta. Flamenkot pole samuti seedinud. Modernitantsu, võin käsi südamel öelda, lausa ei salli. Kaera-jaan on igav ja üksluine. See, kuidas tantsivad joodikud Koplis, vastik.

Vahetult pärast Moskva balletielamusi juhtus selline lugu, et mängides sõbraga piljardit ja kiigates baarinurka riputatud telekast “Luikede järve”, pälvis äkitselt tähelepanu üks vene noormees. Kuna noormees piljardit ei mänginud, oli tal ilmselt masendavalt igav: 20 minutit üritas ta Tšaikovski muusika järgi loodud liigutustest aru saada, ent siis kannatus katkes. Ta haaras taskust mobiili, helistas kuhugi ja teatas telekasse vahtides, kus keegi Plissetskaja jalgadega (aga selliste jalgadega on nad kõik) naine üles-alla hüppas: “Slušai, Jura, što delaješ, bljad? Tõ ne veriš, no ja – bljad – v ballete. S mõsljam gde? V ballete ja skazal, bljad, dolbajob takoi. V ballete!”

See pealtkuuldud kõnelus jättis endastmõistetavalt kogu väidetavalt eliitarsele balletikunstile hirmsa jälje. Tükk aega ei suutnud ma isegi purjus peaga tantsida, saati siis veel teatrisse minna – ehkki mõnikord isegi kutsuti...

taarsele balletikunstile hirmsa jälje. Tükk aega ei suutnud ma isegi purjus peaga tantsida, saati siis veel teatrisse minna – ehkki mõnikord isegi kutsuti...

IGALE ASJALE TULEB KORD LÕPP teha, seda enam, et nagu ütlesin – uudishimu oli kusagil alles. Võibolla pärines see entsüklopedist Uno Ussisoo raamaturiuli äärest, mis oli maast laeni täis pakse kaustu – kõik Nõukogude balletist, nagu ükskord minu suureks hämmastuseks välja tuli. Ussisoo nimelt jumaldas balletti.

Egas midagi, Kai ütles, et ostab mulle pudeli pipraviina, olevat lihtsam vaadata, ja ma otsustasin “Cassandra” riskida. Seda enam, et telekast nähtud katke ei tundunudki niivõrd keemiline – oli miski lihtne allegooria, kuidas keegi daam üritab teise daami käest mingit noorukit ära tantsida.

Nüüd järgneb õpetlik osa kõigile tantsuvõhikutele. Muusika muusikaks, sellest saab igauks aru. “Cassandra” muusika on kohati isegi väga hea, kui kellelgi õnnestub seda omandada, võtaksin kindlasti ümber. Eriti selle kiire ja võimuka klaveripartii, ent ka etenduse peateema.

Aga tantsuga käib asi teistmoodi. Tantsule tuleb pihta panna.

Kõigepealt, kui te balletti vaatama lähete, ärge jumala eest kava ostke. Sedaviisi on märgatavalt parem: kava seletab meile erinevate tantsude sisu ära ja kaob inimloomusele nii omane avastamisrõõm. Paremini juba jälgida, kuidas inimesed laval ringi mässavad, ja üritada endale ääri-veeri selgeks teha, mida see kõik tähendada võiks.

Kava tuleb osta (või veel parem – laenata) alles pärast etendust ning oma teooriate paikapidavus järele kontrollida. See on peaaegu nagu kasiino, soovitan seda kõigile kultuuriametnikele. Minust sellel ala mängurit ei saa: üle poole tantsudest panin totaalselt ja häbiväärselt puusse. Oleks see arvamine raha peale käinud, kolinuksin varsti Violile seltsiks.

Näiteks selles kohas, kus laval tantsitakse parajasti pulmapeo ettevalmistamist kusagil väikelinnas, arvasin, et Estonia on sundinud oma näitlejatele peale tingimuse väljendada hüpeldes Eesti teatrite rahastamist.

Pärast, tuli välja, et balleti on lavastanud hoopis itaallane ning selle tantsuga juhiti tähelepanu televiisori ohtlikkusele. Et televiisor on ohtlik, sellest sai aru ainult üks naine kõigist lavalolnutest, keda võis kokku lugeda midagi paarikümne juures. Eestis on mõistuse ja massi suhe arvatavasti üsna sarnane.

Suhtarvu adekvaatse esitamise eest tuleb itaallasele au anda.

SAGIMINE LÄKS ÜHA SUUREMAKS NING VARSTI toodi lavale ka kardetud telekas ise. Telekast, näiteks “OPist”, olen ma ennegi balletti näinud. Aga balletist “OPi” pole vist varem keegi näidanud. Nii et ka ses suhtes itaallasele viis punkti.

Vahepeal läks tants edasi. Pööbel väljendas ümber teleka kõiki Mehhi-ko seriaalile omaseid tundeid, mida ükski normaalne inimene kirjeldada ei oska ega taha. Telekas on vastik, seda tuleb karta ja tema eest igati hoiduda, ütles ballett. Kõik.

Ilmselt polegi keeruline süžee sihukeses tantsus võimalik: siis läheb kõik nii lootusetult segi, et ei saa enam kunagi selgeks, kirjutagu balleti autor ja tema kaks lähemat sõpra etendusest kas või kahekõiteline selgitav teos. Isegi lihtsa süžee puhul võib kõvasti eksida. Kord arvasin laval ekslikult nägevat tööliste marssi, kord kellegi põrunud diktaatori kõnet, kord sündmusi kusagil kaevanduses.

Kui ma kunagi veel kusagil Kaie Kõrbi peaks nägema, palun ta tingimata tantsima ning näitan kõik õpitu ette.